

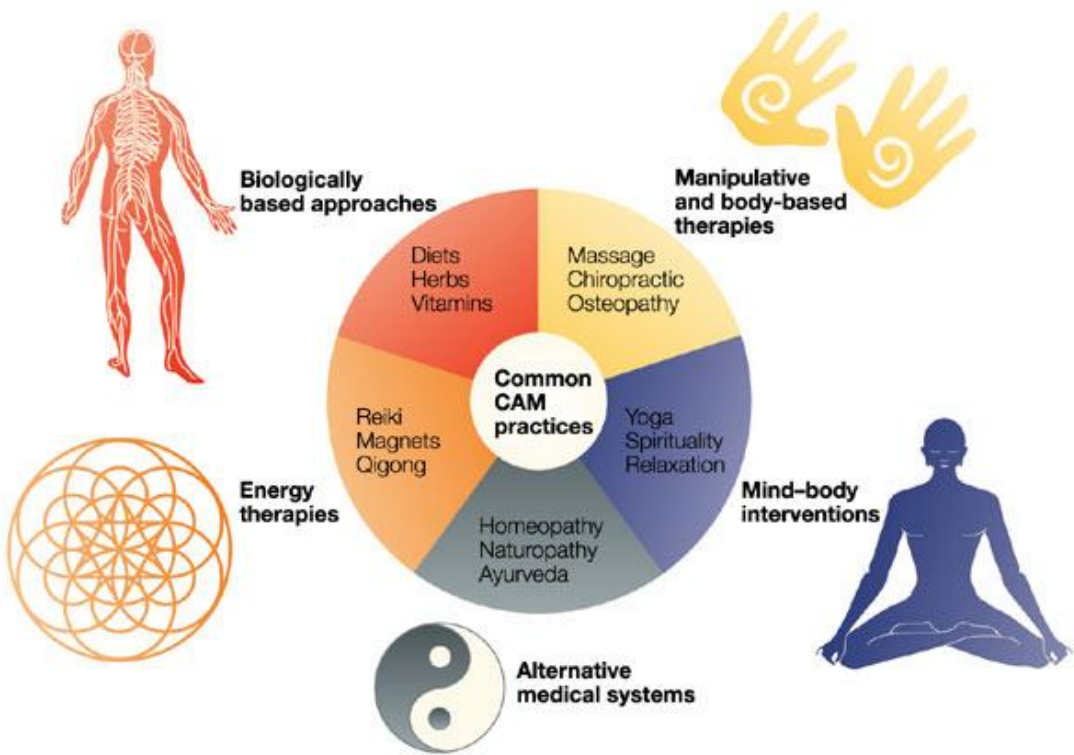
ALTERNATIVNÍ MEDICÍNA A ETNOMEDICÍNA

Etnografie ájurvédy v ČR

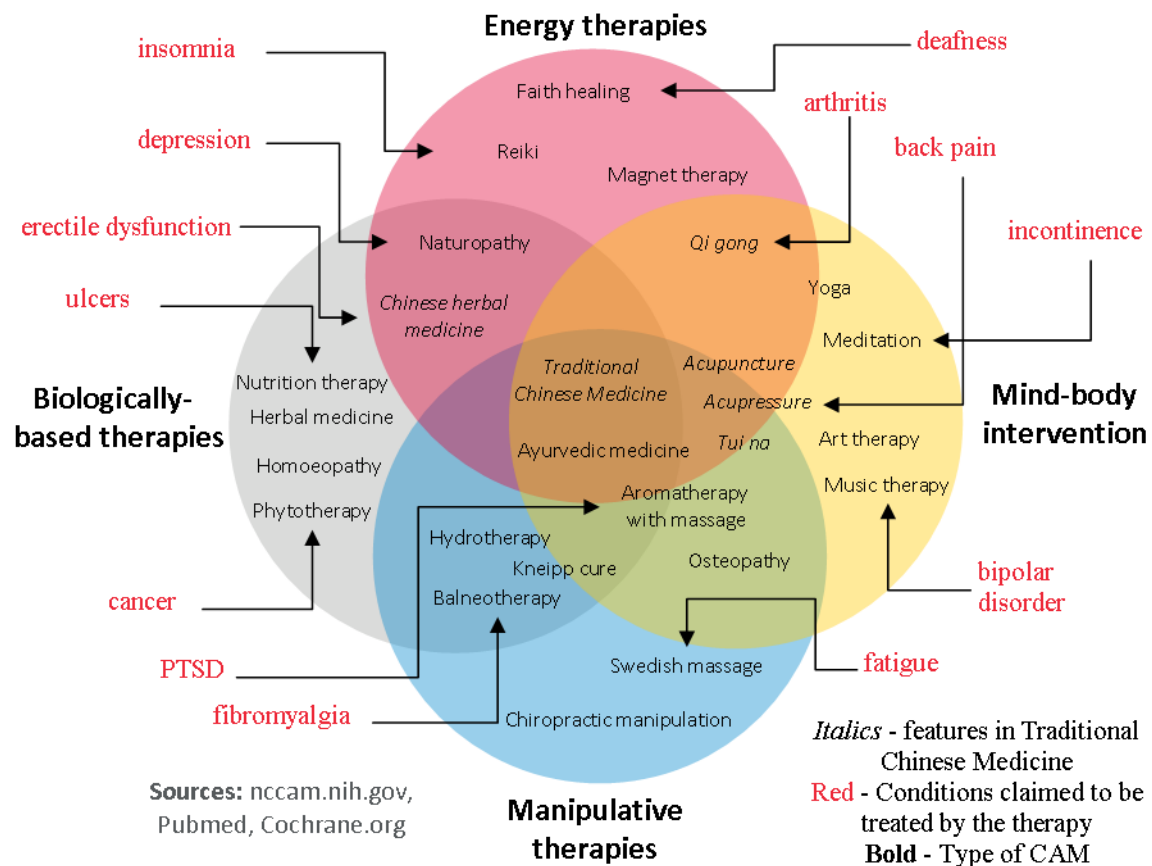
OBSAH HODINY

- opakování/ doplnění: KAM v ČR
- závěrečná práce
  - Téma
  - Zdroje
  - Sekundární literatura
    - <https://knihovna.fhs.cuni.cz/KFHS-1.html>
- Etnografie Ájurvédy v ČR
  - Metoda
  - Reflexe textu
  - Diskuse – odpovědi na otázky k četbě

DRUHY KAM PODLE NEMOCÍ PRINCIPU LÉČBY

Examples of CAM Based on Type

Sources: nccam.nih.gov, Pubmed, Cochrane.org

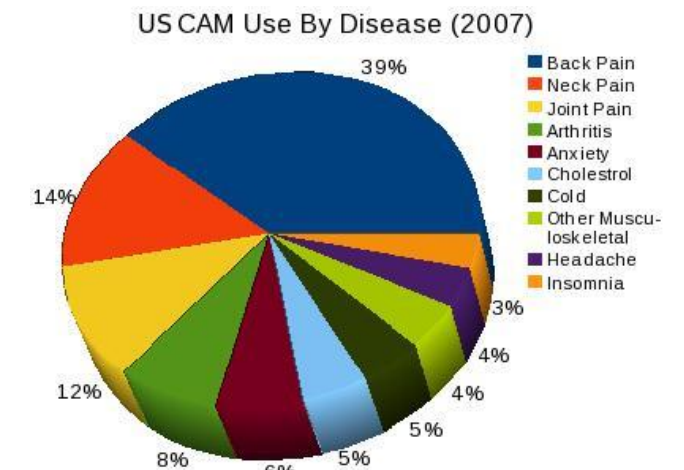
KAM NA ZÁPADĚ: DŮVODY PRO UŽÍVÁNÍ

- „globalizace a postmodernizace“ (Eastwood 2000)

- globální toky medicínských praktik a ideí
- krize důvěry v biomedicínu

- nespokojenost s biomedicínou
  - **depersonalizace**
  - omezená **efektivita** v léčbě civilizačních chorob
  - **cena**
  - **ekologické důvody**
  - **strach** z možných iatrogenních vlivů chemických farmaceutik, technologií jako genetické inženýrství

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Téma

MODELOVÁNÍ

Jak bychom to měli udělat.....

<http://www.artschool.cz/detail-1/416>

.....když bychom svou závěrečnou práci chtěli založit na těchto zdrojích?

- Křížová, E. 2015. Alternativní medicína v České republice. Karolinum. (s. 20-39 Co je nekonvenční (komplementární a alternativní) medicína a čím se vyznačuje.
- Wolfová, A. 2017. Děláná ájurvédských těl. Cargo (1-2), 51-70./ Pološero ČT: Nekonvenční medicína.

HLEDÁM DOPLŇUJÍCÍ ODBORNOU LITERATURU KROM POVINNÉHO TITULU?

- UKAŽ

- <http://eds.b.ebscohost.com/eds/results?vid=0&sid=3ff6a95b-f4c8-42fd-9817-f337a88c2ada%40pdc-v-sessmgr05&bquery=medicinsky%2Bturismus%2BOR%2Bmedical%2Btourism%2BAND%2Banthropologie%2BOR%2Banthropology%2BAND%2Bayahuasca&bdata=JkF1dGhUeXBIPWlwLHNoaWImY2xpMD1GVDEmY2x2MD1ZJmxhbmc9Y3MmdHlwZT0wJnNIYXJjaE1vZGU9QW5kbnNpdGU9ZWRzLWxpdmUmc2NvcGU9c2l0ZQ%3d%3d>

- Google scholar

- https://scholar.google.com/scholar?hl=cs&as_sdt=0,5&q=medical+tourism+ayahuasca+AND+anthropology

KRITIKA PRAMENE

Vycházejte jen z odborných zdrojů!

Při posuzování neoborných zdrojů - pramenů, třeba totiž uvažovat o:

1. formě -kritické zhodnocení pramene

- co je cílem filmu/dokumentu/textu
- co je hlavní myšlenka filmu/dokumentu/textu
- pro jaké publikum film/dokument/text vzniknul
- jakým způsobem film/dokument/text vykresluje (v čem, dle zdroje spočívá)
- jaká je pozice autorů filmu ve vztahu k tématu

2. obsahu

- co je: člověk; tělo; zdraví; nemoc -z hlediska filmu

PŘÍPRAVA

Přečtěte si: doporučeně

- Wolfová, A. 2017. Dělání ájurvédských těl. Cargo (1-2), 51-70.

Otázky k četbě

- Na základě jakých výzkumných metod a jakých typů dat je ájurvéda v textu pojednána?
- Jaký je vztah mezi léčeným a léčícím představený v textu? (možno uvažovat v termínech autonomi informovanosti, autorizace vědění)
- Proč není ájurvéda v textu tematizovaná jako (byť alternativní) medicína?
- Jaké oblasti života dle textu ájurvéda ovlivňuje?
- Jakým způsobem formuje ájurvédská praxe zacházení s tělem?

*PánDhanvantari, lékař bohů
a bůh ájurvédy*

ETNOGRAFIE ÁJURVÉDY V ČR

BECOMING AYUREDA BODIES: THE JOURNEY WITH, TOWARDS AND FROM AYURVEDA

- téma
- metoda
- teorie

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCH TĚL

- **Téma**(o čem píší –formuluji pomocí **otázky**).
- **Charakteristika zdroje** = typu dokumentu = dat/ pramene (z čeho čerpám).
- Ve stručnosti **hlavní sdělení**.
- Ve stručnosti, **z jakých odborných pozic zdroj nahlížíte** (jak/ s pomocí jakých odborných **konceptů** sdělení interpretuji/vysvětluji).

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCH TĚL

- **Téma** (o čem píše –formuluji pomocí **otázky**).
  - Co na úrovni individuální praxe znamená á. zažívání těla a zacházení s ním?
- **Charakteristika zdroje**=typu dokumentu (z čeho čerpám).
  - Odborná literatura.
- Ve stručnosti **hlavní sdělení**.
  - Praktikování á. zásadně proměňuje způsob, kterými se jedinci vztahují k vlastnímu tělu/já, ale i okolnímu prostředí a dalším entitám, což v důsledku přetváří povahu těl i těchto entit –tělo ad. holistické/ ájurvédské.
- Ve stručnosti, **z jakých odborných pozic zdroj nahlížíte** (jak/ s pomocí jakých odborných **konceptů** sdělení interpretuji/vysvětluji).
  - Antropologie KAM, STS
  - Holismus, sebepoznání, sebekontrola, děláni těla

JAK BUDEME TEXT DISKUTOVAT?

- Obsahová stránka
  - Obsah zdroje (**o čem** zdroj vypovídá).
  - Hlavní argument/ sdělení (**k jakým závěrům dochází**).
  - **Podpůrné argumenty** (na základě jakých informací k nim dochází).
  - **Způsob argumentace** (jakým způsobem tak činí –vůči čemu se vymezuje; na co klade důraz...).
- Analytická stránka
  - Ideálně **zacomponovat** do předchozích bodů.

MEZI KLIENTEM A PRAKTIKUJÍCÍM: KDYŽ SE LÉČENÍ PŘELÉVÁ DO KAŽDODENNÍ PRAXE

„životní cesta... v souladu... s přírodou a s vesmírem. Za pomoci různých metod ať jsou to byliny, vaření stravy nebo pochopení principu, elementů, zařazení, vlastně... pochopení elementů a zařazení vyrovnávacích technik do běžného života.“ (rozhovor s Lád'ou, 16. 5. 2017)

„Po čtyřech letech výzkumu se ájurvéda usadila v mé každodennosti. Bez očisty nosních dutin bych jako alergik v pylové sezóně nemohla vůbec běhat, a přitom bez vnímání potřeb svého těla bych po běhání nemohla zbytek dne normálně pracovat. Naopak, třetinu dne bych trávila odpočinkem, jako dříve. Abych se vyhnula bolestem břicha i únavě, většinou se snažím jíst v době, kdy by mi to podle ájurvédymělo nejlépe trávit.“
(auto-etnografické poznámky, 20. 5. 2017)

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCH TĚL: UVNITŘ A VNĚ TĚLA

Díky ajurvédě u sebe umím rozpoznat výkyvy v rovnováze... a včas je začít řešit... třeba cítím, že mám někde suchou kůži, tak... začnu promašťovat, a tak dám do jídla malinko víc tuku, ořechů... (rozhovor, 17. 5. 2017)

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCH TĚL: TĚLO A MYSL

Udělám si ho tři dny za sebou ten hrnek, když je mi těžko, a to nejenom jako na žaludku. I jako mentálně bych řekla... najednou jako kdyby mě to... jako kdyby věci který jsou na sebe namačkaný tak jenom získaly víc prostoru.

(rozhovor, 23. 11. 2016)

„Mnohem víc vnímám to tělo, vnímám zažívání, myslím si, že jsem si hodně pomohla právě nějakými bylinami, co jsem si tak jako míchala, s trávením. Měla jsem hodně špatný trávení. To si pamatuju ty pocity těžkosti... Vnímám, že třeba když sním nějaký smažený maso, tak se mi špatně tráví... Je mi z toho vždycky těžko. Jako hodně. A v minulosti jsem to jedla poměrně dost a měla jsem pocit, že to je TO jídlo... Já jsem měla pocit, že jsem se přejedla. Jo, že jsem se prostě přejedla. Pak jsem začala chápat, že je to kombinací těch jídel... nějak jsem jako začala víc řešit, co do sebe dávám.“

(rozhovor, 23. 11. 2016)

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCH TĚL:

SOUSTAVA TĚLA A MYSLI S DALŠÍMI ENTITAMI A OKOLNÍM PROSTŘEDÍM

Dana: S věkem mi stoupá váta.¹⁵

Alžběta: Jak konkrétně?

Dana: Vysycháním. Vlasy... jsou to ty různé stresy... moje vlasy a všechno. Je to na tom vidět... protože to je ta chladnost a projevuje se to zdravotně třeba tak, že jakmile jsem někde v nějakém průvanu... tak to strašně rychle cejtim, a snadno tím onemocním. Naučila jsem se určitá místa fakt skrejvat, no. Víc se vnímám, mnohem víc se vnímám... Vnímám se, co dělám...

(rozhovor, 23. 11. 2016)

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCHTĚL:

UVĚDOMĚNÍ, ROZPOZNÁNÍ, ARTIKULACE A PROPOJOVÁNÍ

Odvozené benefity

Absenční tělo

Rozpoznání – Uvědomění

„Mít tělo, znamená naučit se nechat se ovlivňovat [...] v procesu působení dalších entit.“ (Latour2004: 205, citováno podle Grünenberger et al. 2013: 99)

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCHTĚL:

NE/MOŽNOST SEBEKONTROLY A SEBEOVLÁDNUTÍ

„když se díváš a fakt používáš ty termíny, tak opravdu dojdeš k tomu, že to je jenom přirozenej život a že to vlastně jako víš, že každej člověk na tebe nějak zapůsobí, každá situace na tebe nějak zapůsobí, prostě všechno. To, že je ti zima, že je ti vedro. To je jasný, že to má nějakej vliv. A že to tělo prostě permanentně pracuje, vytváří, oživuje, vyživuje, vyhazuje... to se děje pořád. Tak je přece jasný, že když je ti zima, tak se to bude tvořit asi trošku jinak... než když je ti horko... Takže je to vlastně strašně jednoduchý, ale ta složitost pro nás je, ji [ájurvédu] přijímat ve chvíli, kdy přemýšlíš o tom, proč něco nějak je, nebo jak konkrétně pomoci, když tě bolí v krku... teď jsem měla operaci, tak co to vlastně znamená? Chci tím říct, že to dává celý smysl a našim úkolem je to přijmout. Celou tu širokou škálu těch vlivů a kvalit a nějak je za tím hledat. A to je samozřejmě složitý.“ (rozhovor, 23. 11. 2016)

DĚLÁNÍ ÁJURVÉDSKÝCHTĚL:

NE/MOŽNOST SEBEKONTROLY A SEBEOVLÁDNUTÍ

„Nebo třeba když mám den větry, tak vím, že jsem si rozhodil *vátu* a vím, že jsem třeba moc mluvil nebo cestoval, nebo jsem si rozhodil režim, nebo jsem nepravidelně jedl. Jo, nebo nějakým způsobem jsem si tu *vátu* zvednul. I když třeba cestuju a jedu do Těšína a mám ve stolici bobky, tak vidím, že ta *váta*, že to není tou stravou, ale tím, že jsem jel čtyři hodiny ve vlaku. „

(rozhovor, 17. 5. 2017)

„Jak to, že jsi nemocná, vždyť děláš ájurvědu!“ Po dalších pár dnech, když se spolu procházíme cestou z vlakového nádraží k němu domů, oba dva naráz zakašleme. Začne mě zasypávat informacemi, co všechno s tím dělá, radí:

„Nejen kurkumu, ale i dlouhý pepř si svař v mlíce, to je něco.“ Když se ho ale zeptám, proč teda pořád kašle, řekne, že to je jinde, že je prostě smutnej, a s tím nic neudělá, dokud se situace v rodině neuklidní. „

(terénní poznámky, 16. 5. 2017)

ZÁVĚR

Je čtvrt na devět. Už?! Zas jsem zaspala tu dobu, kdy bych měla podle ájurvédy vstávat. Jdu do koupelny za spolubydlící. Osočí mě: „já už se z tý tvý ájurvédy zblázním, ted' ještě abych si k tomu všemu hlídala, jestli mám správnou barvu jazyka“. Propláchnu si nos tak, že slanou vodu nasaju nosem a pak vyplivnu. Ááááh. Volně se nadechnu. Jdu si zaběhat. Běžím v klidu. Vnímám svý tělo. „Jen do vyrašení potu na čele,“ radili mi ve škole ájurvédy. Vyběhnu kopec. Začíná ze mě lejt. Buší mi srdce. Zastavím a protáhnu se. Znovu vyrážím. Zlehka, cestou na hranici mezi polem a sadem. Zavírám za sebou dveře od baráku. Mám chuť něco dělat. (Dřív bych byla vyždímaná a musela si odpočinout.) Uvařím si kaši. V hmoždíři rozdrtím kardamom, skořici a hřebíček. Přidám to tam. Mělo by to odlehčit těžký mlíko s ovocem a napomocť jejich trávení. Stejně mi hlavou bleskne: „zrovna, co si rozdělala oheň, budeš ho hasit“? No jo, mastný a mokrá bych ráno prý neměla. Jdu si vyčistit zuby. Na bradě mám nějaký pupínky. Hm... zvýšená horkost: ostrý, kyselý. Nechápu. Včera jsem nic pálivýho neměla a vína jsem se ani nedotkla. Jedu do kanceláře. Práce. Oběd. Práce. Začne mě bolet břicho. Že by špatná kombinace potravin k obědu? Cas oběda? Bylo to už moc pozdě? Dám si lžičku *haritaki* [ájurvédská medicína na podporu trávení]. Za chvíli tlak v břiše přejde. Mám hlad. Je pět, to se hodí. Najím se, dokud mi funguje trávicí oheň. Pracuju. Dám si kafe. Srdce mi buší. Mám svíravý pocit v břiše. To budou křeče v žaludku. V tuhle dobu bych asi kafepít neměla. Hmm, sevření, stažení... Zrychlilo metabolismus a ted' trávím naprázdno? Setmí se. V deset vyrážím domů. Zase jsem prošvihla tu prý nejlepší dobu na usínání. Já ale prostě nejsem schopná fungovat v rytmu přírody. Vlastně se o to ani nijak zvlášť nesnažím. Většinou nedělám to, co je pro mě zrovna dle ájurvédy vhodné a mívám pochyby, jestli si tím (nenásledováním ájurvédy) přeci jen nemohu nějak ublížit.

(auto-etnografické poznámky, 1.–20. 5. 2017)

DISKUSE

- Na základě jakých výzkumných metod a jakých typů dat je ájurvéda v textu pojednána?
- Jaký je vztah mezi léčeným a léčícím představený v textu? (možno uvažovat v termínech autonomie, informovanosti, autorizace vědění)
- Proč není ájurvéda v textu tematizovaná jako (byť alternativní) medicína?
- Jaké oblasti života dle textu ájurvéda ovlivňuje?
- Jakým způsobem formuje ájurvédská praxe zacházení s tělem?

PŘÍŠTÍ HODINA

New Age a Nové spirituality

Četba:

- Kostíková, Z.M, 2020. Premiér Babiš a alternativní spiritualita. <https://denikreferendum.cz/author/1879>
- Vrzal, 2011. Kritika konceptu New Age. *Sacra* (9), 54-64.